

บทที่ 6 อายุความ

ในทางกฎหมายนั้นถือว่า “อายุความ” เป็นระยะเวลาอย่างหนึ่ง ซึ่งในส่วนตัวว่าด้วยการนับอายุความจึงต้องมีการนำหลักในเรื่องของการนับระยะเวลามาใช้บังคับ กล่าวคือ การนับระยะเวลาจะไม่นับวันแรกแห่งระยะเวลานั้นรวมเข้าด้วยกัน เว้นแต่จะมีการกำหนดการนับระยะเวลาเป็นอย่างอื่น¹

ในเรื่องของอายุความนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติเอาไว้ในบรรพ 1 ลักษณะ 6 โดยมีการเริ่มเริ่มต้นในเรื่องของอายุความที่มาตรา 193/9 จนถึงมาตรา 193/35 โดยทั้งนี้มีเนื้อหา และสาระสำคัญซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

6.1 ความหมายของอายุความ

มาตรา 193/9 “สิทธิเรียกร้องใด ๆ ถ้ามิได้ใช้บังคับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด สิทธิเรียกร้องนั้นเป็นอันขาดอายุความ”

จากบทบัญญัติของกฎหมายตามที่มาตรา 193/9 ได้มีการระบุเอาไว้ทำให้สามารถที่จะอธิบายได้ว่า “อายุความ” หมายถึง กำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ว่า สิทธิเรียกร้องที่บุคคลหนึ่งมีต่ออีกบุคคลหนึ่งนั้นต้องใช้บังคับเสียภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าปล่อยไว้จนเกินกำหนดสิทธิเรียกร้องนั้นเป็นอันขาดอายุความ²

การบังคับตามสิทธิเรียกร้องในมาตรา 193/9 หมายถึง การใช้สิทธิทวงถามให้ชำระหนี้ โดยทั่วไปตามปกติ และหมายความรวมถึงการใช้สิทธิฟ้องร้องบังคับคดีเพื่อให้ชำระหนี้โดยทางศาลด้วย ซึ่งถ้าเจ้าหนี้ไม่ใช้สิทธิเรียกร้องภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด กฎหมายถือว่าสิทธิเรียกร้องนั้นขาดอายุความ

ดังนั้น อายุความ คือ การที่กฎหมายได้มีการกำหนดเอาไว้ซึ่งระยะเวลาหนึ่งระยะเวลาใด เพื่อให้คู่กรณีดำเนินการเรียกร้องสิทธิต่อกันภายในระยะเวลาตามกำหนดนั้น ซึ่งหากคู่กรณีไม่ได้ใช้สิทธิเรียกร้องภายในระยะเวลาตามที่กฎหมายได้มีการกำหนดเอาไว้แล้ว ก็ย่อมเป็นผลให้คู่กรณีสูญเสียสิทธิเรียกร้องต่อกัน หรือที่ในทางกฎหมายจะเรียกว่า คดีขาดอายุความ³ นั่นเอง

6.2 ผลแห่งการที่สิทธิเรียกร้องขาดอายุความ

การที่สิทธิเรียกร้องขาดอายุความ มิได้มีผลถึงขนาดที่จะทำให้สิทธิเรียกร้องนั้นระงับ หรือสิ้นสุดไปเสียทีเดียวเลย กล่าวคือ สิทธิเรียกร้องนั้นยังคงมีอยู่ ซึ่งเป็นอยู่ตามที่เคยเป็นมา แต่เมื่อสิทธิเรียกร้องในการดังกล่าวนั้นตกเป็นอันขาดอายุความ โดยกฎหมายได้มีการบัญญัติให้มีผล ดังต่อไปนี้

6.2.1 ลูกหนี้มีสิทธิปฏิเสธการชำระหนี้ได้

มาตรา 193/10 “สิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความ ลูกหนี้มีสิทธิที่จะปฏิเสธการ ชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้องนั้นได้”

¹ อัครวิทย์ สุมาวงศ์. (2555). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมสัญญา. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษาแห่งเนติบัณฑิตยสภา. หน้า 207.

² พวงผกา บุญโสภณ และคณะ. (2553). คำบรรยายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมสัญญา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 201

³ ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2536). ย่อหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นิติกรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม. หน้า 268.

เมื่อสิทธิเรียกร้องเป็นอันขาดอายุความแล้ว ถ้าเจ้าหนี้มาทวงถามเพื่อให้ลูกหนี้ได้ปฏิบัติตามชำระหนี้ ฝ่ายลูกหนี้สามารถที่จะใช้สิทธิโดยการอ้างความตามมาตรา 193/10 ได้ว่าสิทธิเรียกร้องขาดอายุความแล้วขึ้นปฏิเสธการชำระหนี้ต่อเจ้าหนี้ได้ และเมื่อลูกหนี้ได้มีการปฏิเสธการชำระหนี้ดังกล่าวแล้ว ถ้าเจ้าหนี้จะนำสิทธิเรียกร้องนี้ไปฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาล ลูกหนี้ก็สามารถที่จะอ้างในเรื่องที่สิทธิเรียกร้องนั้นได้ขาดอายุความแล้ว ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในชั้นศาลได้เช่นกัน

นอกจากนี้แล้ว ลูกหนี้ก็ยังสามารถอ้างผลของการที่สิทธิเรียกร้องขาดอายุความย้อนหลังไปได้จนถึงวันที่เริ่มนับอายุความได้ตามมาตรา 193/25 อีกด้วย

ตัวอย่าง นายหม่าซบรยนต์มาชมนายโหน่งได้รับบาดเจ็บ นายโหน่งยอมมีสิทธิเรียกร้องเรียกให้นายหม่าชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ นายโหน่งได้ โดยนายโหน่งจะต้องใช้สิทธิเรียกร้องให้นายหม่ารับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ นายโหน่ง คือ ภายใน 1 ปีนับแต่ที่นายโหน่งรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้กระทำละเมิด ผู้ที่พึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือถ้าหากเป็นกรณี นายโหน่งไม่ทราบว่ามีผู้ใดกระทำละเมิดต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 10 ปีนับแต่ที่ถูกระทำละเมิด หากนายโหน่งไม่ใช้สิทธิเรียกร้องดังกล่าว สิทธิเรียกร้องนั้นก็จะเป็นอันขาดอายุความไป

6.2.2 การขยายอายุความ

การขยายอายุความนั้น ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ได้บัญญัติเอาไว้ใน มาตรา 193/11 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

มาตรา 193/11 “อายุความที่กฎหมายกำหนดไว้ นั้น คู่กรณีจะตกลงกันให้งดใช้ หรือขยายออก หรือยื่นเข้าไม่ได้”

จากบทบัญญัติของกฎหมายในมาตรา 193/11 เป็นกรณีที่อายุความที่กฎหมาย กำหนดไว้ นั้น คู่กรณีจะตกลงกันให้งดใช้ขยายออก หรือยื่นเข้าไม่ได้ ถ้าหากมีการฝ่าฝืนข้อตกลงนั้น ย่อมมีผลเป็นโมฆะ เพราะเป็นการตกลงที่ผิดแผกแตกต่างจากกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตาม มาตรา 151

เนื่องจากอายุความนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกันกับความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้นจึงต้องมีบทบัญญัติห้ามมิให้บุคคลใดตกลงกันงดใช้การขยายอายุความให้ ยาวออกไป หรือสั้นเข้ากว่าที่กฎหมายได้มีการกำหนดเอาไว้ แม้แต่ศาลซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาคดีก็ไม่สามารถที่จะกระทำการดังกล่าวได้ ทั้งนี้เนื่องจากถ้าปล่อยให้บุคคลใดทำการตกลงงดใช้ขยายออก หรือยื่นเข้าซึ่งอายุความแล้ว ย่อมเป็นการส่งผลทำให้ข้อตกลงที่ได้ทำต่อกันไว้ นั้น มีผลเป็นโมฆะตามกฎหมายได้

ตัวอย่าง นายหม่า ยืมเงินนายสองไป 50,000 บาท ซึ่งอายุความสำหรับหนี้กู้ยืมเงินนั้น มีการกำหนดอายุความเอาไว้ 10 ปี ถ้านายหม่า และนายโหน่งตกลงกันว่าให้อายุความเรียกร้องเอาเงินคืนให้มีกำหนดเพียงแค่ 3 ปี มิฉะนั้นให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความ หรือตกลงกันว่าเงินที่ยืมนั้น ถ้านายโหน่งไม่เรียกร้องเอาคืน ภายในกำหนด 20 ปี ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความตามข้อตกลงที่นายหม่า และนายโหน่งทำต่อกันเช่นนั้น ย่อมถือเป็นการงดใช้ขยายออก หรือยื่นเข้าซึ่งอายุความตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นข้อตกลงดังกล่าวจึงตกเป็นโมฆะ ตามมาตรา 151

6.3 การเริ่มนับอายุความ

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เรื่องการเริ่มนับอายุความไว้ในบรรพ 1 ลักษณะ 6 ในมาตรา 193/12 และมาตรา 193/13 ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปนอกจากนี้ในบรรพอื่นๆ ซึ่งได้กำหนดอายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องประเภทใดไว้โดยเฉพาะ ก็ได้บัญญัติหลักเกณฑ์การเริ่มนับอายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องประเภทนั้นไว้ด้วย

ดังนั้น ในการศึกษาหลักเกณฑ์เรื่องการเริ่มนับอายุความ จึงแยกพิจารณาเป็น 2 กรณี คือ

1. การเริ่มนับอายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องทั่วไป
2. การเริ่มนับอายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องที่ต้องมีการทวงถามให้ลูกหนี้ ชำระหนี้ก่อน

6.3.1 การเริ่มนับอายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องทั่วไป

การเริ่มนับอายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องทั่วไป ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 193/12 ดังนี้

มาตรา 193/12 “อายุความให้เริ่มนับแต่ขณะที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็น ต้นไป ถ้าเป็นสิทธิเรียกร้องให้งดเว้นกระทำการอย่างใดให้เริ่มนับแต่เวลาแรกที่ฝ่าฝืนกระทำการนั้น”

จากบทบัญญัติของกฎหมายมาตรา 193/12 การเริ่มนับอายุความสำหรับการใช้ สิทธิเรียกร้องทั่วไป สามารถแยกออกได้เป็น 2 กรณี คือ

1. กรณีเป็นสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง

กฎหมายให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็น ต้นไป หมายความว่า เจ้าหนี้สามารถบังคับตามสิทธิเรียกร้องได้ตั้งแต่เมื่อใด อายุความที่เริ่มต้น นับตั้งแต่นั้นนั้น กล่าวคือ

- 1.1 สิทธิเรียกร้องอันเกิดจากนิติกรรมซึ่งมีกำหนดเวลาชำระหนี้

ในกรณีที่นิติกรรมมีกำหนดเวลาชำระหนี้แน่นอน เจ้าหนี้อ่อมมีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามนิติกรรมนั้นได้ตั้งแต่วันที่ถึงกำหนดชำระหนี้ อายุความจึงเริ่มต้น นับตั้งแต่วันที่ถึงกำหนดชำระหนี้ โดยเริ่มนับหนึ่งในวันรุ่งขึ้นตามหลักเกณฑ์การคำนวณนับระยะเวลา ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 193/3 วรรคสอง

ตัวอย่าง นายหม่ากั๊ยมเงินนายโห่งจำนวน 500,000 บาท กำหนดใช้คืนภายใน 1 ปีนับตั้งแต่วันที่ทำสัญญา อายุความฟ้องร้องบังคับตามสิทธิเรียกร้องของ นายโห่ง ในกรณีนี้จึงเริ่มนับตั้งแต่วันที่ครบกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา โดยวันแรกจะไม่เริ่มนับแต่จะเริ่มนับหนึ่งในวันรุ่งขึ้น

- 1.2 สิทธิเรียกร้องอันเกิดจากนิติกรรมซึ่งไม่มีกำหนดเวลาชำระหนี้

ในกรณีที่นิติกรรมไม่มีกำหนดเวลาชำระหนี้แน่นอน เจ้าหนี้อ่อม มีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามนิติกรรมนั้นได้โดยพลัน ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 203 ดังนั้น อายุความจะเริ่มต้นนับตั้งแต่วันที่ทำนิติกรรม โดยเริ่มนับหนึ่งในวันรุ่งขึ้น ตามหลักเกณฑ์การคำนวณนับระยะเวลาตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 193/3 วรรคสอง

ตัวอย่าง นายหม่ากั๊ยมเงินนายโห่งไปจำนวน 500,000 บาท โดยมีได้มีการกำหนดเวลา ใช้เงินคืนเมื่อใด และไม่ปรากฏพฤติการณ์ใดที่จะพึงอนุมานกำหนดเวลาใช้เงินคืนได้ ดังนั้น นายโห่งเจ้าหนี้จึงยอมเรียกให้ นายหม่ากั๊ยมใช้เงินคืนได้ โดยให้เริ่มต้นนับตั้งแต่วันที่ทำนิติกรรม ตามมาตรา 203 อายุความฟ้องร้องบังคับตามสิทธิเรียกร้องของนายโห่งในกรณีนี้จึงเริ่มนับตั้งแต่วันที่ทำนิติกรรม โดยวันแรกจะไม่เริ่มนับแต่จะเริ่มนับหนึ่งในวันรุ่งขึ้น

1.3 สิทธิเรียกร้องอันเกิดขึ้นในกรณีอื่นๆ มิใช่เกิดจากนิติกรรม
ต้องพิจารณาเป็นเรื่องๆ ไปว่าเจ้าหน้าที่บังคับตามสิทธิเรียกร้องได้ตั้งแต่เมื่อใด
อายุความที่เริ่มต้นนับตั้งแต่นั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 731/2480 ฟ้องเรียกค่าภาษีคืนจากรัฐบาลเพราะเจ้าพนักงานประเมินภาษีผิด อายุความเริ่มต้นตั้งแต่วันที่โจทก์ทราบว่าจะต้องเสียภาษีที่ประเมินผิดนั้น

2. กรณีเป็นสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้งดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง
กฎหมายให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่เวลาแรกที่ฝ่าฝืนกระทำการนั้น ซึ่งหมายความว่า ในกรณีที่มีการทำนิติกรรมกำหนดให้ลูกหนี้งดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หากต่อมาลูกหนี้ตามนิติกรรมนั้นกระทำการนั้นขึ้นอันเป็นการฝ่าฝืนข้อกำหนดในนิติกรรม เจ้าหน้าที่ตามนิติกรรมนั้นย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ตามนิติกรรมปฏิบัติตามสัญญา คือ สิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ตามนิติกรรมงดเว้นกระทำการนั้นๆ สิทธิเรียกร้องดังกล่าวนี้ กฎหมายให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่เวลาแรกที่ลูกหนี้ตามนิติกรรมฝ่าฝืนกระทำการนั้น⁴

ตัวอย่าง นายหม่าจ้างนายโหน่งทำงานในร้านเครื่องพิมพ์ดีดของนายหม่า โดยมีสัญญากันว่าเมื่อนายโหน่ง ออกจากร้านของนายหม่าไปแล้ว ห้ามมิให้นายโหน่ง ไปทำการเป็นช่างซ่อมเครื่องพิมพ์ดีดร้านอื่นในกรุงเทพฯ ต่อมาปรากฏว่านายโหน่งผิดสัญญาไปทำการเป็นช่างซ่อมเครื่องพิมพ์ดีดร้านอื่นในกรุงเทพฯ ดังนี้ อายุความในการที่นายหม่า จะฟ้องร้องบังคับให้นายโหน่ง งดเว้นการตามสัญญาย่อมเริ่มต้นนับตั้งแต่วิธีแรกที่นายโหน่งไปทำการเป็นช่างซ่อมเครื่องพิมพ์ดีดในร้านอื่นในกรุงเทพฯ

6.3.2 การเริ่มนับอายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องที่ต้องมีการทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อน

การเริ่มนับอายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องที่ต้องมีการทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อน ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 193/13 ดังนี้

มาตรา 193/13 “สิทธิเรียกร้องที่เจ้าหนี้ยังไม่อาจบังคับได้จนกว่าจะได้ทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อน ให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่วิธีแรกที่อาจทวงถามได้เป็นต้นไป แต่ถ้าลูกหนี้ยังไม่ต้องชำระหนี้จนกว่าระยะเวลาหนึ่งจะได้ล่วงพ้นไปแล้ว นับแต่เวลาที่ได้ทวงถามนั้น ให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่นั้นสิ้นสุดไปแล้ว”

จากบทบัญญัติของกฎหมาย มาตรา 193/13 การนับอายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องที่จะต้องมีการบอกกล่าวให้ชำระหนี้ก่อนนั้น ให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่วิธีแรกที่อาจทวงถามได้เป็นต้นไป แต่ถ้าลูกหนี้ยังไม่ต้องชำระหนี้จนกว่าระยะเวลาหนึ่งจะได้ล่วงพ้นไปแล้ว นับแต่เวลาที่ได้ทวงถามนั้น ให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่นั้นสิ้นสุดลง

หลักเกณฑ์การเริ่มนับอายุความในกรณีการเริ่มนับอายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องที่ต้องมีการทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนมีอยู่ด้วยกัน 2 กรณี กล่าวคือ

1. กรณีสิทธิเรียกร้องนั้นเจ้าหนี้ยังไม่อาจบังคับได้จนกว่าจะได้ทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อน
ในกรณีที่นิติกรรมอันก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องนั้นมีข้อกำหนดไว้ว่า ถ้าเจ้าหนี้ต้องการให้ลูกหนี้ชำระหนี้เมื่อใด เจ้าหนี้ต้องทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อน ตราบใดที่เจ้าหนี้ยังไม่ได้ทวงถามตราบนั้นเจ้าหนี้ก็ยังไม่

⁴ พวงผกา บุญโสภณ และคณะ. เสริมเติม. หน้า 210-21.

อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้ จึงมีข้อพิจารณาว่าในกรณี เช่นนี้ควรให้เริ่มนับอายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องดังกล่าวนี้ ตั้งแต่เมื่อใด⁵

ตัวอย่าง นายหม่ากู้ยืมเงินนายโห่งไป 500,000 บาท โดยมีได้มีกำหนดเวลาใช้เงินคืนเอาไว้ แต่มีข้อตกลงกันเอาไว้ว่า นายโห่งจะเรียกให้นายหม่าชำระหนี้คืนได้ก็ต่อเมื่อนายโห่งทวงถามก่อน ในกรณีเช่นนี้ กฎหมายให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่เวลาแรกที่อาจทวงถามได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเวลาแรกที่ นายโห่งอาจทวงถามได้ ก็คือ วันทำสัญญาด้วยกันนั่นเอง ดังนั้น อายุความจึงเริ่มนับตั้งแต่วันที่ทำสัญญากู้โดยเริ่มนับหม่าในวันรุ่งขึ้น ตามหลักเกณฑ์การคำนวณระยะเวลา มาตรา 193/3 วรรคสอง

2. กรณีสิทธิเรียกร้องนั้นเจ้าหนี้ยังไม่อาจบังคับได้จนกว่าระยะเวลาหนึ่งจะได้ล่วงพ้นไปแล้วนับแต่เวลาที่ได้ทวงถาม

ระยะเวลานั้นเริ่มนับตั้งแต่วันที่เจ้าหนี้สามารถทวงถามได้ มิใช่เริ่มนับตั้งแต่วันที่เจ้าหนี้ทวงถาม ผลก็คือ กรณีตามมาตรา 193/13 ตอนท้าย กฎหมายให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่นั้น คือ ระยะเวลาที่เจ้าหนี้ต้องให้แก่ลูกหนี้ในคำบอกกล่าวทวงถามได้สิ้นสุดไปแล้วนับแต่เวลาที่เจ้าหนี้สามารถทวงถามได้ เป็นต้นไป

ตัวอย่าง นายหม่ากู้ยืมเงินนายโห่งไป 500,000 บาท โดยมีข้อตกลงกันว่า เมื่อครบกำหนด 1 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้ทำสัญญากู้เงินกันแล้ว นายโห่งจะมีสิทธิเรียกให้นายหม่าชำระเงินคืน โดยนายโห่งต้องทวงถามล่วงหน้า 1 เดือน ดังนี้ อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันครบกำหนด 1 เดือน นับแต่วันแรกที่นายโห่งเจ้าหนี้สามารถทวงถามได้ ซึ่งก็คืออายุความเริ่มนับตั้งแต่วันครบกำหนด 1 เดือน หลังจากครบกำหนด 1 ปีแล้ว นับแต่เวลาที่ทำสัญญากู้ยืมกันโดยเริ่มนับวันรุ่งขึ้น ตามหลักเกณฑ์การคำนวณระยะเวลา มาตรา 193/3 วรรคสอง

6.4 อายุความสะดุดหยุดลง

อายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้วันนั้น เมื่อเริ่มต้นนับแล้วย่อมนับเรื่อยไปจนครบกำหนด เมื่อพ้นกำหนดแล้ว เรียกว่าสิทธิเรียกร้องนั้นขาดอายุความ

อย่างไรก็ตาม ในระหว่างนับอายุความก่อนที่อายุความจะครบกำหนด หากมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เกิดขึ้น ย่อมมีผลให้อายุความที่อยู่ระหว่างนับนั้นสะดุดหยุดลง

ในการศึกษาเรื่องอายุความสะดุดหยุดลงนั้น สามารถที่จะพิจารณาได้เป็น 4 กรณี คือ

1. สาเหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลง
2. ผลตามกฎหมายในเมื่ออายุความสะดุดหยุดลง
3. กรณีไม่นับว่าเป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลง .
4. ข้อยกเว้นการขยายอายุความโดยกฎหมาย

6.4.1 สาเหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลง

⁵ แหล่งเดิม. หน้า 211.

สาเหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลง ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์บัญญัติไว้ในมาตรา 193/14 ดังนี้

มาตรา 193/14 “อายุความย่อมสะดุดหยุดลงในกรณีดังต่อไปนี้

(1) ลูกหนี้รับสภาพหนี้ต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียกร้องโดยทำเป็นหนังสือรับ สภาพหนี้ให้ชำระหนี้ให้บางส่วน ชำระดอกเบี้ย ให้ประกัน หรือกระทำการใดๆ อันปราศจากข้อสงสัยแสดงให้เห็นเป็นปริยายว่ายอมรับสภาพหนี้ตามสิทธิเรียกร้อง

(2) เจ้าหนี้ได้ฟ้องคดีเพื่อตั้งหลักฐานสิทธิเรียกร้อง หรือเพื่อให้ชำระหนี้

(3) เจ้าหนี้ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

(4) เจ้าหนี้ได้มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการพิจารณา

(5) เจ้าหนี้ได้กระทำการอื่นใดอันมีผลเป็นอย่างเดียวกันกับการฟ้องคดี”

จากบทบัญญัติของกฎหมายมาตรา 193/14 เป็นกรณีสาเหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลง ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็นมี 2 กรณีใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้

1. ลูกหนี้รับสภาพหนี้ต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียกร้อง

2. เจ้าหนี้ใช้สิทธิเรียกร้อง

1. ลูกหนี้รับสภาพหนี้ต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียกร้อง

เมื่อลูกหนี้รับสภาพหนี้ต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียกร้อง โดยทำเป็นหนังสือรับสภาพหนี้ให้ชำระหนี้บางส่วน ชำระดอกเบี้ยให้ประกัน หรือกระทำการใดๆ อันปราศจากข้อสงสัย แสดงให้เห็นเป็นปริยายว่ายอมรับสภาพหนี้ตามสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 193/14 (1) การกระทำของลูกหนี้ซึ่งเป็นการรับสภาพหนี้ต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียกร้องนั้น จะส่งผลทำให้อายุความตามกฎหมายต้องสะดุดหยุดลงตามมาตรา 193/14 ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็น 3 กรณี ดังนี้

1.1 ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ให้แก่เจ้าหนี้

หนังสือรับสภาพหนี้ คือ หนังสือที่ลูกหนี้ทำให้แก่เจ้าหนี้ไว้แทนการ ชำระหนี้เพื่อรับรองว่าลูกหนี้เป็นหนี้อยู่กับเจ้าหนี้จริง

ตัวอย่าง นายหม่ากู้ยืมเงินนายโหน่งไป 500,000 บาท เมื่อสิทธิเรียกร้องของนายโหน่งในอันที่จะเรียกร้องให้นายหม่าชำระเงินต้นคืนใกล้จะขาดอายุความ 10 ปี นายหม่าได้ทำหนังสือให้แก่นายโหน่ง มีข้อความรับรองว่านายหม่าได้กู้เงินนายโหน่งไป 500,000 บาท จริง ดังนี้ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงในขณะนั้น และเริ่มต้นนับอายุความใหม่ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นไป

ในบางกรณีข้อความในหนังสือที่ลูกหนี้ทำให้แก่เจ้าหนี้ไม่ชัดเจนว่าลูกหนี้ รับสภาพต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียกร้อง หรือไม่ก็ต้องพิจารณาเป็นรายๆ ไปว่าเป็นหนังสือรับสภาพหรือไม่

1.2 ลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้บางส่วน หรือชำระดอกเบี้ย หรือให้ ประกันเจ้าหนี้

ตัวอย่าง กรณีลูกหนี้ชำระหนี้ ให้แก่เจ้าหนี้บางส่วน

นายหม่ากู้ยืมเงินนายโหน่งไปจำนวน 500,000 บาท ก่อนครบกำหนดอายุ ความ 10 ปี นายหม่านำเงินมาใช้คืนแก่นายโหน่ง 100,000 บาท ดังนี้ มีผลให้อายุความสะดุดหยุดลงตั้งแต่วันใช้เงินบางส่วนนั้น และอายุความเริ่มต้นนับใหม่ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นไป

ตัวอย่าง กรณีลูกหนี้ชำระดอกเบี้ย

นายหม่ากู้ยืมเงินนายโหม่งไป 500,000 บาท ก่อนครบกำหนดอายุความ 10 ปี นายหม่าได้นำดอกเบี้ยเงินกู้้นั้นมาชำระให้แก่นายโหม่ง ไม่ว่าจะทั้งหมด หรือเพียงแต่บางส่วนก็ตาม ย่อมมีผลทำให้อายุความสะดุดหยุดลงนับตั้งแต่วันส่งดอกเบี้ยนั้น

ตัวอย่าง กรณีลูกหนี้ให้หลักประกัน

นายหม่ากู้ยืมเงินนายโหม่งมา 500,000 บาท เป็นเวลา 9 ปี 10 เดือนแล้ว นายหม่าไม่ได้นำเงินต้นมาชำระ และไม่ส่งดอกเบี้ยเลย นายโหม่งจึงมีหนังสือทวงถามไปให้นายหม่าให้ นำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยมาชำระ หากไม่ชำระภายในเวลาที่กำหนดให้นายโหม่งแล้ว ก็จะทำการฟ้องร้องต่อศาล นายหม่าจึงพานายเท่งมาทำสัญญาค้ำประกัน หรือเอาโฉนดที่ดินมาทำสัญญาจำนอง หรือเอาแหวนเพชรมาให้นายโหม่ง ยึดถือไว้เป็นการจำนำ เพื่อประกันการชำระหนี้ ดังนี้ เรียกว่าลูกหนี้ได้ให้ประกันแก่เจ้าหนี้ เป็นการรับสภาพต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียกร้องทำให้อายุความสะดุดหยุดลง

1.3 ลูกหนี้กระทำการใดๆ อันปราศจากข้อสงสัยแสดงให้เห็นเป็นปริยาย ว่ายอมรับสภาพหนี้ตามสิทธิเรียกร้อง

การกระทำของลูกหนี้ในกรณีนี้ คือ ไม่จำกัดว่าต้องเป็นการกระทำอย่างไร แต่การกระทำนั้นที่จะมีผลให้อายุความสะดุดหยุดลงต้องเป็นการกระทำที่แสดงให้เห็นเป็นปริยายว่ายอมรับสภาพตามสิทธิเรียกร้องอย่างไม่มีข้อสงสัยเลย

คำพิพากษาฎีกาที่ 588/2532 จำเลยร่วมกันสั่งซื้อ และเป็นหนี้ค่าน้ำมันแก๊ซโกล์ การที่จำเลยคนหนึ่งนำเช็คที่จำเลยอื่นส่งจ่ายผ่อนชำระหนี้แทนจำเลยอื่นด้วยชำระให้โกล์ก็นับถือได้ว่าเป็นการกระทำการใดๆ อันปราศจากข้อสงสัยแสดงให้เห็นเป็นปริยายว่ายอมรับสภาพหนี้ตามสิทธิเรียกร้องของโกล์ จึงเป็นการรับสภาพหนี้ อันเป็นสาเหตุทำให้อายุความสะดุดหยุดลงตามมาตรา 193/14 (1) ย่อมมีผลผูกพันจำเลยคนอื่นๆ ด้วย

2. เจ้าหนี้ใช้สิทธิเรียกร้อง

เมื่อเจ้าหนี้ได้ฟ้องคดีเพื่อตั้งหลักฐานสิทธิเรียกร้อง หรือเพื่อให้ชำระหนี้ตามมาตรา 193/14 (2) หรือเมื่อเจ้าหนี้ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายตามมาตรา 193/14 (3) หรือเมื่อเจ้าหนี้ได้มอบข้อพิพาทให้อนุญาตต่อตุลาการพิจารณาตามมาตรา 193/14 (4) หรือเมื่อเจ้าหนี้ได้กระทำการอื่นใดอันมีผลเป็นอย่างเดียวกันกับการฟ้องคดีตามมาตรา 193/14 (5) กรณีที่เจ้าหนี้ใช้สิทธิเรียกร้องในมาตรา 193/14 (2)-(5) กฎหมายได้บัญญัติแยกออกเป็น 4 กรณี ดังต่อไปนี้

2.1 เจ้าหนี้ได้ฟ้องคดีเพื่อตั้งหลักฐานสิทธิเรียกร้องเพื่อการชำระหนี้

การฟ้องคดีเพื่อตั้งหลักฐานเรียกร้อง หมายถึง เจ้าหนี้ยังไม่เรียกร้องให้ ลูกหนี้ชำระหนี้เลยทีเดียว แต่เป็นการฟ้องขอให้ศาลมีคำพิพากษา หรือคำสั่งว่าเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องจริง ซึ่งเมื่อศาลมีคำพิพากษา หรือคำสั่งว่าเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องจริงแล้ว เจ้าหนี้ก็จะได้ดำเนินการฟ้องคดีเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ต่อไปภายหลัง⁶

ตัวอย่าง นายหม่าให้นายโหม่งกู้ยืมเงินไป 500,000 บาท โดยได้มีการกำหนดชำระเงินคืนภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา เมื่อหนี้ถึงกำหนดแล้วนายโหม่งลูกหนี้ไม่ชำระหนี้อายุความในการฟ้องเรียกเงินกู้คืนมีกำหนดอายุความ 10 ปี นับแต่วันที่ครบกำหนดการชำระหนี้ เมื่อนายหม่าเจ้าหนี้ใช้สิทธิเรียกร้องโดยฟ้องคดีต่อศาลเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ อายุความก็จะสะดุดหยุดลง

⁶ แหล่งเดิม. หน้า 221.

คำพิพากษาฎีกาที่ 192/2485 โจทก์ฟ้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนพินัยกรรมซึ่งยกที่นามรดกให้จำเลย เป็นการฟ้องเพื่อตั้งหลักฐานแห่งสิทธิเรียกร้องที่นารายนั้น โจทก์ฟ้องภายใน 1 ปี จึงทำให้อายุความมรดกสะดุดหยุดลง

2.2 เจ้าหนี้ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

เจ้าหนี้ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย เป็นการกระทำของเจ้าหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 คือ เมื่อลูกหนี้ถูกฟ้องล้มละลายแล้วเจ้าหนี้ก็ยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามสิทธิของตนตามพระราชบัญญัติล้มละลายดังกล่าว

ตัวอย่าง นายหม่าได้ให้นายโหม่งกู้ยืมเงินไป 500,000 บาท โดยได้มีการกำหนดชำระเงินคืนภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา ต่อมานายโหม่งลูกหนี้ถูกฟ้องล้มละลายแล้วนายหม่าซึ่งเป็นเจ้าหนี้ก็ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามสิทธิของตนตามพระราชบัญญัติล้มละลาย กรณีดังกล่าวอายุความก็จะสะดุดหยุดลง

2.3 เจ้าหนี้ได้มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการพิจารณา

อนุญาตตุลาการ มาจากคำสองคำสนธิกัน คือ อนุญาต แลตุลาการ การมอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการพิจารณา คือ การที่คู่กรณีซึ่งมีข้อพิพาทโต้แย้งกันมอบอำนาจให้คนกลางเป็นผู้ชี้ขาดตัดสินข้อพิพาทโต้แย้งนั้น

ตัวอย่าง นายหม่าได้ให้นายโหม่งกู้ยืมเงินไป 500,000 บาท กำหนดชำระเงินคืนภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญาโดยทั้งสองตกลงกันว่า หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นใน เรื่องการกู้ยืมเงินนี้ให้นายโหม่งเป็นผู้ตัดสิน ต่อมานายหม่า และนายโหม่งเกิดกรณีพิพาทใน เรื่องการกู้ยืมเงินกัน และนายหม่าได้มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการพิจารณา กรณีดังกล่าวอายุความก็จะสะดุดหยุดลง

2.4 เจ้าหนี้ได้กระทำการอื่นใด อันมีผลเป็นอย่างเดียวกันกับการฟ้องคดี

นอกจากกรณีที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นทั้ง 3 กรณี อาจมีการกระทำในกรณี อื่นๆ อีกก็ได้ ถ้าหากกระทำนั้นเป็นการกระทำของเจ้าหนี้อันนับได้ว่ามีผลอย่างเดียวกันกับการฟ้องคดี เช่น การยื่นคำขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษา หรือคำสั่งการร้องขอชดเชยทรัพย์ คือ การร้องขอให้ศาลสั่งปล่อยทรัพย์ที่ถูกยึด การยื่นคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์ที่เจ้าหนี้ยื่นยึดไว้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2278/2526 การที่โจทก์ดำเนินการบังคับคดียึดทรัพย์ ของจำเลย ออกขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้ตามคำพิพากษา ถือได้ว่าเป็นกระทำการอื่นใด อันมีผลเป็นอย่างเดียวกันกับการฟ้องคดีเพื่อให้ใช้หนี้ตามสิทธิเรียกร้อง ดังนั้น ถือว่าอายุความได้สะดุดหยุดลงตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์มาตรา 193/14 (5)

6.4.2 ผลตามกฎหมายในเมื่ออายุความสะดุดหยุดลง

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 193/15 ได้บัญญัติถึงกรณีผลตามกฎหมายในเมื่ออายุความสะดุดหยุดลง ดังนี้

มาตรา 193/15 “เมื่ออายุความสะดุดหยุดลงแล้ว ระยะเวลาที่ล่วงไปก่อนนั้นไม่นับเข้าในอายุความ
เมื่อเหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงสิ้นสุดเวลาใด ให้เริ่มนับอายุความใหม่ตั้งแต่นั้น
นั้น”

จากบทบัญญัติของกฎหมายมาตรา 193/15 สามารถพิจารณาได้เป็น 2 กรณี คือ

1. เมื่ออายุความสะดุดหยุดลงแล้ว ระยะเวลาที่ล่วงไปก่อนนั้นไม่นับเข้าในอายุความ ตามมาตรา 193/15 วรรคแรก

ในระหว่างนับอายุความ ถ้ามีเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลงเกิดขึ้นเมื่อใด ระยะเวลาแห่งอายุความที่ได้นับไว้แล้วเท่าใดก็ตามเป็นอันตัดทิ้งทั้งหมดกลับไปตั้งต้นใหม่ กล่าวคือ กลับไปอยู่ที่ 0 ตั้งแต่นั้น

ตัวอย่าง นายหม่ากู้ยืมเงินนายโห่งไป 500,000 บาท เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2550 แต่นายหม่าไม่เคยนำเงินมาผ่อน หรือชำระ หรือชำระดอกเบี้ยให้แก่นายโห่งเลย ต่อมาวันที่ 1 มีนาคม 2560 นายหม่าได้มีการนำเงินมาชำระให้แก่นายโห่ง 100,000 บาท ซึ่งมีผลให้อายุความสะดุดหยุดลงตามมาตรา 193/15 ดังนั้นระยะเวลาแห่งอายุความที่ได้นับไปแล้ว 9 ปี 11 เดือน เป็นอันตัดทิ้งทั้งหมด กลับไปตั้งต้นใหม่นับตั้งแต่วันที่นายหม่าได้นำเงินมาชำระหนี้ให้นายโห่งบางส่วน

2. เมื่อเหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลงสิ้นสุดเวลาใด ให้เริ่มนับอายุความใหม่ตั้งแต่นั้น ตามมาตรา 193/15 วรรคสอง

เหตุที่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลง บางเหตุเมื่อเกิดขึ้นมาแล้วก็สิ้นสุดลงทันที เช่น ลูกหนี้นำเงินมาผ่อนชำระ ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ แต่บางเหตุเมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว ก็ดำเนินต่อไปเรื่อยๆ ยังไม่สิ้นสุดลง ซึ่งจะเป็นเหตุการณ์โดยย่อแล้วแต่พฤติการณ์ในแต่ละเรื่องแต่ละกรณี

คำพิพากษาฎีกาที่ 1401/2537 การผ่อนชำระของจำเลยที่ 3 ผู้ค้าประกันและอวัลตัวเงิน กระทำภายในกำหนด 1 ปี นับแต่จำเลยที่ 1 ลูกหนี้ถึงแก่ความตาย จึงเป็นการรับสภาพหนี้ต่อเจ้าหนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์มาตรา 193/14 เป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลง ต้องเริ่มนับอายุความใหม่ตามอายุความแห่งมูลหนี้เดิมนับแต่เมื่อเหตุแห่งอายุความสะดุดหยุดลงนั้นสิ้นสุดลง

6.4.3 ผลตามกฎหมายในเมื่ออายุความสะดุดหยุดลง

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์มาตรา 193/16 บัญญัติถึงผลตามกฎหมายในเมื่ออายุความสะดุดหยุดลง ดังนี้

มาตรา 193/16 “หนี้ใดซึ่งตามมูลแห่งหนี้นั้น เจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้เป็นคราว ๆ เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ให้ในเวลาใดเวลาหนึ่งก่อนอายุความครบบริบูรณ์เพื่อเป็นหลักฐานว่าอายุความสะดุดหยุดลง”

จากบทบัญญัติของกฎหมายมาตรา 193/16 เป็นกรณีเกี่ยวกับอายุความของหนี้สินที่ต้องใช้เงินเป็นคราวๆ ไปตามมูลหนี้นั้น โดยการที่ชำระหนี้เป็นคราวๆ นี้อาจมีลักษณะเป็นเรื่องหนี้ประธาน และหนี้อุปกรณก็ได้ เช่น ต้นเงินกู้ที่อาจชำระหนี้เป็นงวดๆ นั้นมีปัญหาอายุความ หากว่าไม่ได้มีการชำระหนี้ตามงวด และไม่มีเหตุอื่นอันจะทำให้อายุความสะดุดหยุดลงจนพ้นกำหนด อายุความในหนี้เงินกู้ หนี้ตามสัญญาฉบับนั้นย่อมจะขาดอายุความได้ และถึงแม้ว่าจะได้ชำระหนี้เป็นคราวๆ อันเป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลงได้ก็ดี ถ้าหากไม่มีหลักฐานในการชำระหนี้เงินนั้น ดังนี้ เมื่อลูกหนี้ไม่ยอมชำระหนี้ในงวดใด หรือคราวใด อายุความย่อมนับต่อไปเรื่อยๆ จนเมื่อพ้นกำหนด ระยะเวลาแห่งอายุความ⁷

ตัวอย่าง ในหนี้เงินกู้นั้นมีกำหนดอายุความ 10 ปี ถ้าตกลงชำระเงินต้นเป็นเงิน คราวละ 1 ปี จนกว่าจะครบกำหนด ถ้าลูกหนี้ได้ชำระมา 6 งวด หรือ 6 ปีแล้ว อีก 4 งวด หรือ 4 ปีหลัง ลูกหนี้ไม่ยอมนำเงินมา

⁷ ไชยยศ เหมะรัชตะ. เล่มเดิม. หน้า 294.

ชำระหนี้เลย ดังนั้น เมื่อครบ 10 ปี อายุความเกี่ยวกับหนี้ประธานของหนี้เงินกู้ย่อมขาดอายุความลง ตามมาตรา 193/16

6.4.4 กรณีไม่นับว่าเป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลง

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์มาตรา 193/17 บัญญัติถึงกรณีไม่นับว่าเป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลง ดังนี้

มาตรา 193/17 “ในกรณีที่อายุความสะดุดหยุดลงเพราะเหตุตามมาตรา 193/14 (2) หากคดีนั้นได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกคำฟ้อง หรือคดีเสร็จไปโดยการจำหน่ายคดี เพราะเหตุถอนฟ้อง หรือทิ้งฟ้อง ให้ถือว่าอายุความไม่เคยสะดุดหยุดลง

ในกรณีที่คดีนั้นศาลไม่รับหรือคืน หรือให้ยกคำฟ้องเพราะเหตุคดีไม่อยู่ในอำนาจศาล หรือศาลให้ยกคำฟ้องโดยไม่ตัดสิทธิโจทก์ที่จะฟ้องใหม่ และปรากฏว่าอายุความครบกำหนดไปแล้วในระหว่างการพิจารณา หรือจะครบกำหนดภายในหกสิบวันนับแต่วันที่คำพิพากษา หรือคำสั่งนั้นถึงที่สุด ให้เจ้าหนี้มีสิทธิฟ้องคดีเพื่อตั้งหลักฐานสิทธิเรียกร้อง หรือเพื่อให้ชำระหนี้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่คำพิพากษา หรือคำสั่งนั้นถึงที่สุด”

จากบทบัญญัติมาตรา 193/17 เป็นกรณีที่กำหนดถึงผลของการที่ศาลยกฟ้อง หรือสั่งประการใดๆ อันเป็นผลทำให้อายุความสะดุดหยุดลง หรือให้สามารถขยายออกไปได้อีก 60 วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา หรือคำสั่งถึงที่สุดแต่หากว่าเป็นกรณีที่เป็นกรณถอนฟ้อง หรือทิ้งฟ้องให้ถือว่าอายุความไม่เคยสะดุดหยุดลง ซึ่งสามารถทำให้ศาลสั่งจำหน่ายคดีได้ แต่ถ้าหากเป็นการฟ้องผิดศาลและปรากฏว่าอายุความครบกำหนดไปแล้วในระหว่างการพิจารณา หรือจะครบกำหนดภายใน 60 วันนับแต่วันที่คำพิพากษา หรือคำสั่งนั้นถึงที่สุด เจ้าหนี้ก็มีสิทธิฟ้องคดีเพื่อตั้งหลักฐานสิทธิเรียกร้อง หรือเพื่อให้ชำระหนี้ภายใน 60 วันนับแต่วันที่คำพิพากษา หรือคำสั่งนั้นถึงที่สุดได้

ตัวอย่าง นายหม่าได้ให้นายโหน่งกู้ยืมเงินไป 500,000 บาท นายโหน่งไม่ได้นำเงินมาใช้คืนนายหม่าเลยเป็นเวลา 9 ปี นายหม่าจึงฟ้องคดีเรียกให้นายโหน่งใช้หนี้ คดีเสร็จเด็ดขาดภายใน 6 เดือน โดยศาลตัดสินยกฟ้องอ้างว่าหนังสือสัญญากู้ยืมเงินไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้น กฎหมายถือว่าการฟ้องคดีนั้นไม่เป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลงอายุความที่นับมาแต่ต้นจนถึงเวลาที่ศาลตัดสินเด็ดขาดเป็นเวลา 9 ปี 6 เดือน จึงไม่สะดุดหยุดลงเลย หากมีทางที่นายหม่าเจ้าหนี้จะฟ้องนายโหน่งลูกหนี้โดยประการอื่น อันไม่ขัดต่อหลักการฟ้องซ้ำต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้ว นายหม่าเจ้าหนี้ก็ต้องฟ้องร้องภายในเวลาที่เหลืออยู่อีก 6 เดือน หากพ้นจากเวลา 6 เดือนนี้แล้วถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ

6.4.5 กรณีไม่นับว่าเป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลง

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์มาตรา 193/18 บัญญัติถึงกรณีไม่นับว่าเป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลง ดังนี้

มาตรา 193/18 “ให้นำมาตรา 193/17 มาใช้บังคับแก่กรณีที่อายุความสะดุดหยุดลงเพราะเหตุตามมาตรา 193/14 (3) (4) และ (5) โดยอนุโลม”

จากบทบัญญัติมาตรา 193/18 เป็นกรณีที่อายุความสะดุดหยุดลง โดยให้นำมาตรา 193/17 มาใช้บังคับแก่กรณีที่อายุความสะดุดหยุดลงเพราะเหตุตามมาตรา 193/14 (3) (4) และ (5) โดยอนุโลม กล่าวคือ ให้ถือว่าอายุความสะดุดหยุดลงได้ถึงแม้จะเป็นกรณีที่เจ้าหนี้ได้ยื่นขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย หรือเจ้าหนี้ได้มอบ

ข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการพิจารณา หรือเจ้าหน้าที่ได้กระทำการอื่นใดอันมีผลเป็นอย่างเดียวกันกับการฟ้องคดี ในกรณีที่คดีนั้นศาลไม่รับ หรือคืน หรือให้ยกคำฟ้องเพราะเหตุคดี ไม่อยู่ในอำนาจศาล หรือศาลให้ยกคำฟ้องโดยไม่ตัดสิทธิโจทก์ที่จะฟ้องใหม่ และปรากฏว่าอายุความครบกำหนดไปแล้วในระหว่างการพิจารณา หรือจะครบกำหนดภายใน 60 วันนับแต่วันที่คำพิพากษา หรือคำสั่งนั้นถึงที่สุด ให้เจ้าหน้าที่มีสิทธิฟ้องคดีเพื่อตั้งหลักฐานสิทธิเรียกร้อง หรือเพื่อให้ชำระหนี้ภายใน 60 วันนับแต่วันที่คำพิพากษา หรือคำสั่งนั้นถึงที่สุดด้วย

6.4.6 ข้อยกเว้นการขยายอายุความโดยกฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์มาตรา 193/19 บัญญัติถึงกรณีที่เป็นข้อยกเว้นการขยายอายุความโดยกฎหมาย ดังนี้

มาตรา 193/19 “ในขณะที่อายุความจะครบกำหนดนั้น ถ้ามีเหตุสุดวิสัยมา ชัดขวางมิให้เจ้าหน้าที่กระทำการตามมาตรา 193/14 ให้อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะพ้นสามสิบวันนับแต่วันที่เหตุสุดวิสัยนั้นได้สิ้นสุดลง”

จากบทบัญญัติมาตรา 193/19 เป็นกรณีที่อายุความกำลังจะครบกำหนด ถ้ามีเหตุสุดวิสัยมา ชัดขวางมิให้เจ้าหน้าที่กระทำการฟ้องร้องเพื่อตั้งหลักฐานสิทธิเรียกร้อง หรือเพื่อให้ชำระหนี้ ให้อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะพ้น 30 วันนับแต่วันที่เหตุสุดวิสัยได้สิ้นสุดลง

ตัวอย่าง นายหม่าให้นายโหม่งกู้ยืมเงินไป 500,000 บาท กำหนดชำระเงินคืน ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา เมื่อหนี้ถึงกำหนดแล้วนายโหม่งลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ อายุความในการฟ้องเรียกเงินกู้คืนมีกำหนดอายุความ 10 ปี นับแต่วันที่ครบกำหนดการชำระหนี้ ปรากฏว่านายหม่าไม่ได้ใช้สิทธิเรียกร้องเรียกให้นายโหม่งชำระหนี้จนระยะเวลาล่วงเลยมาเป็นเวลา 9 ปี 11 เดือน นายหม่าจึงได้ใช้สิทธิเรียกร้องโดยฟ้องคดีต่อศาล เรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ แต่ปรากฏว่าขณะนั้นเกิดน้ำท่วมอย่างหนัก และน้ำยังได้ท่วมภายในบริเวณศาลที่นายหม่าจะไปยื่นฟ้องนายโหม่งด้วย จึงทำให้นายหม่าไม่สามารถยื่นฟ้องนายโหม่งเนื่องจากศาลปิดทำการจนระยะเวลาล่วงเลยไปเป็น 10 ปี ดังนี้ ถือว่าอายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะพ้น 30 วันนับแต่วันที่เหตุสุดวิสัยซึ่งเป็นกรณีที่น้ำท่วมนั้นได้สิ้นสุดลง

6.4.7 ข้อยกเว้นการขยายอายุความโดยกฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์มาตรา 193/20 บัญญัติถึงกรณีที่เป็นข้อยกเว้นการขยายอายุความโดยกฎหมาย ดังนี้

มาตรา 193/20 “อายุความสิทธิเรียกร้องของผู้เยาว์ หรือของบุคคลวิกลจริต อันศาลจะสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือไม่ก็ตาม ถ้าจะครบกำหนดลงในขณะที่บุคคลดังกล่าวยังไม่ถึงความสามารถเต็มภูมิ หรือในระหว่างหนึ่งปีนับแต่วันที่บุคคลดังกล่าวไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่บุคคลนั้นได้ถึงความสามารถเต็มภูมิ หรือได้มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาลแล้วแต่กรณี แต่ถ้าอายุความสิทธิเรียกร้องนั้นมีระยะเวลาสั้นกว่าหนึ่งปี ก็ให้นำกำหนดระยะเวลาที่สั้นกว่านั้นมาใช้แทนกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีดังกล่าว”

จากบทบัญญัติของกฎหมาย มาตรา 193/20 เป็นกรณีที่ผู้ทรงสิทธิเรียกร้องเป็นผู้เยาว์ หรือเป็นบุคคลวิกลจริตอันศาลจะสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือไม่ก็ตาม ถ้าอายุความแห่งสิทธิเรียกร้องจะครบกำหนดลงในขณะที่บุคคลดังกล่าวยังไม่มีความสามารถ หรือในระหว่าง 1 ปีนับแต่วันที่บุคคลดังกล่าวไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาล อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่า จะครบ 1 ปีนับแต่วันที่บุคคลนั้นได้พ้นจากการเป็นผู้

ห่วย่อนความสามารถ หรือได้มีผู้แทนโดย ขอบธรรม หรือผู้อนุบาล แต่ถ้าอายุความแห่งสิทธิเรียกร้องนั้นมี ระยะเวลาน้อยกว่า 1 ปี ก็ให้นำกำหนดระยะเวลาที่สั้นกว่านั้นมาใช้แทนกำหนดระยะเวลา 1 ปี โดยกฎหมายขยาย อายุความให้ 1 ปี หรือน้อยกว่า 1 ปีแล้วแต่กรณี

6.4.8 ข้อยกเว้นการขยายอายุความโดยกฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 193/21 บัญญัติถึงกรณีที่เป็น ข้อยกเว้นการขยาย อายุความโดยกฎหมาย ดังนี้

มาตรา 193/1 “อายุความสิทธิเรียกร้องของผู้เยาว์ หรือของคนไร้ความสามารถหรือของคน เสมือนไร้ความสามารถ ที่จะฟ้องร้องผู้แทนโดยขอบธรรม หรือผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ของตนนั้น ถ้าจะครบกำหนด ลงในขณะที่ยุคคลดังกล่าวยังไม่ถึงความสามารถเต็มภูมิ หรือในระหว่างหนึ่งปีนับแต่วันที่บุคคลดังกล่าวไม่มี ผู้แทนโดยขอบธรรม หรือผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปี นับแต่วันที่ บุคคลนั้นได้ถึงความสามารถเต็มภูมิ หรือได้มีผู้แทนโดยขอบธรรม หรือผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ แล้วแต่กรณี แต่ถ้า อายุความสิทธิเรียกร้องนั้นมีระยะเวลาสั้นกว่าหนึ่งปีก็ให้นำกำหนดระยะเวลาที่สั้นกว่านั้นมาใช้แทนกำหนด ระยะเวลาหนึ่งปีดังกล่าว”

จากบทบัญญัติของกฎหมายมาตรา 193/21 เป็นกรณีที่ผู้ทรงสิทธิเรียกร้องผู้เยาว์หรือเป็นคนไร้ ความสามารถ หรือเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถที่จะฟ้องร้องผู้แทนโดยขอบธรรม หรือผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ ของตน

ถ้าสิทธิเรียกร้องจะครบกำหนดลงในขณะที่บุคคลดังกล่าวยังไม่ถึงความสามารถเต็มภูมิ กล่าวคือยังไม่พ้นจากการเป็นผู้ห่วย่อนความสามารถตามกฎหมาย หรือในระหว่าง 1 ปีนับแต่วันที่บุคคลดังกล่าวไม่ มีผู้แทนโดยขอบธรรม หรือผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ให้ถือว่าอายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบ 1 ปี นับ แต่วันที่ผู้เยาว์ หรือเป็นคนไร้ความสามารถ หรือเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ ได้พ้นจากการเป็นคนห่วย่อน ความสามารถ หรือได้มีผู้แทนโดยขอบธรรม หรือผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์แล้วแต่กรณี

แต่ถ้าอายุความสิทธิเรียกร้องนั้นมีระยะเวลาสั้นกว่า 1 ปี ก็ให้นำกำหนด ระยะเวลาที่สั้นกว่านั้น มาใช้แทนกำหนดระยะเวลา 1 ปีก็ได้ โดยกฎหมายขยายอายุความให้ 1 ปี หรือน้อยกว่า 1 ปีแล้วแต่กรณี

6.4.9 ข้อยกเว้นการขยายอายุความโดยกฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 193/22 บัญญัติถึงกรณีที่เป็น ข้อยกเว้นการขยาย อายุความโดยกฎหมาย ดังนี้

มาตรา 193/22 “อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างสามีภรรยา ถ้าจะครบกำหนด ก่อน หรือภายใน หนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุด ลง”

จากบทบัญญัติมาตรา 193/22 เป็นการใช้สิทธิเรียกร้องระหว่างสามีภรรยา ถ้ากำหนดอายุ ความจะครบกำหนดก่อน หรือภายใน 1 ปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลงให้ถือว่าอายุความนั้นยังไม่ครบกำหนด จนกว่าจะครบ 1 ปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง โดยกฎหมายขยายอายุความออกไปให้อีก 1 ปี

6.4.10 ข้อยกเว้นการขยายอายุความโดยกฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 193/23 บัญญัติถึงกรณีที่เป็นข้อยกเว้นการขยาย อายุความโดยกฎหมาย ดังนี้

มาตรา 193/23 “อายุความสิทธิเรียกร้องอันเป็นคุณ หรือเป็นโทษแก่ผู้ตาย ถ้าจะครบกำหนดภายในหนึ่งปีนับแต่วันตาย อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันตาย”

จากบทบัญญัติมาตรา 193/23 เป็นกรณีที่ผู้ทรงสิทธิถึงแก่ความตาย อายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องอันเป็นคุณ หรือโทษแก่ผู้ตาย ถ้าจะครบกำหนดภายใน 1 ปีนับแต่วันตายให้ถือว่าอายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบ 1 ปีนับแต่วันตายก็เป็นกรณีที่กฎหมายขยายอายุความออกไปให้อีก 1 ปี

6.5 การสละประโยชน์แห่งอายุความ

ประโยชน์แห่งอายุความ หมายถึง ประโยชน์แห่งการที่สิทธิเรียกร้องนั้นขาดอายุความ ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการที่สิทธิเรียกร้องขาดอายุความคือลูกหนี้ ดังนั้นผู้ที่สามารถสละประโยชน์แห่งอายุความได้ก็คือลูกหนี้แห่งอายุความนั้น โดยจะสละประโยชน์แห่งอายุความได้ก็ต่อเมื่ออายุความนั้นบริบูรณ์แล้วเท่านั้น กล่าวคือลูกหนี้จะสละประโยชน์ก่อนที่จะครบกำหนดอายุความบริบูรณ์ไม่ได้ ซึ่งในกรณีนี้ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 193/24 บัญญัติถึงการสละประโยชน์แห่งอายุความไว้ดังนี้

มาตรา 193/24 “เมื่ออายุความครบกำหนดแล้ว ลูกหนี้จะสละประโยชน์แห่งอายุความนั้นเสียก็ได้ แต่การสละประโยชน์เช่นว่านี้ไม่มีผลกระทบกระเทือนสิทธิของบุคคลภายนอก หรือผู้ค้ำประกัน”

เมื่ออายุความครบกำหนดแล้ว ลูกหนี้จะสละประโยชน์แห่งอายุความนั้นเสียก็ได้ แต่การสละประโยชน์ของลูกหนี้มีผลเฉพาะตัวลูกหนี้เท่านั้นไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกหรือผู้ค้ำประกันซึ่งยังคงได้รับประโยชน์จากการที่อายุความครบกำหนดอยู่

ผลของการสละประโยชน์ของอายุความของลูกหนี้ตามมาตรา 193/24 มีดังต่อไปนี้

1. ลูกหนียกอายุความขึ้นต่อสู้ไม่ได้

ลูกหนียกอายุความขึ้นต่อสู้ไม่ได้ กล่าวคือ เมื่อลูกหนี้สละประโยชน์แห่งอายุความเสียแล้ว ถ้าเจ้าหนี้ทวงถามให้ชำระหนี้ ลูกหนี้ก็ไม่สามารถยกอายุความขึ้นอ้างปฏิเสธการชำระหนี้ได้ และถ้าเจ้าหนี้ฟ้องคดี ลูกหนี้ก็ไม่สามารถยกอายุความขึ้นอ้างตัดฟ้องได้ ดังนั้น ลูกหนี้ต้องตกไปอยู่ฐานะลูกบังคับให้ชำระหนี้ดังเดิมเสมือนดังว่าสิทธิเรียกร้องนั้นมิได้ขาดอายุความเลย

2. บุคคลภายนอกยกอายุความขึ้นต่อสู้ได้

บุคคลภายนอกยกอายุความขึ้นต่อสู้ได้ กล่าวคือ ในบางกรณีสิทธิเรียกร้องซึ่งขาดอายุความนั้นมีบุคคลภายนอกเกี่ยวข้องอยู่ด้วย เช่น ลูกหนี้ผู้สละประโยชน์แห่งอายุความนั้นเป็นลูกหนี้ร่วมกันอยู่กับลูกหนี้อื่นหรือลูกหนี้ผู้สละประโยชน์แห่งอายุความนั้นมีเจ้าหนี้หลายคน

ในกรณีดังกล่าวนี้ ลูกหนี้ร่วมอื่นๆ หรือเจ้าหนี้คนอื่นๆ จึงเป็นบุคคลภายนอก มาตรา 193/24 จึงบัญญัติคุ้มครองบุคคลภายนอกไว้ว่าการสละประโยชน์แห่งอายุความย่อมไม่มีผลกระทบกระเทือนสิทธิของบุคคลภายนอก กล่าวคือ ลูกหนี้ร่วมคนอื่นๆ หรือเจ้าหนี้คนอื่นๆ นั้นยังคงยกอายุความขึ้นอ้างปฏิเสธการชำระหนี้ได้เมื่อเจ้าหนี้ทวงถาม และยังคงยกอายุความขึ้นอ้างตัดฟ้องได้เมื่อเจ้าหนี้ฟ้องคดี ตามมาตรา 193/10 มาตรา 193/9 และมาตรา 193/29

3. ผู้ค้ำประกันยกอายุความขึ้นต่อสู้ได้

ผู้ค้าประกันยกอายุความขึ้นต่อสู้ได้ กล่าวคือ กรณีที่หนี้รายใดมีการทำสัญญา ค้ำประกันไว้ ด้วย ผู้ค้าประกันก็เป็นบุคคลภายนอกเช่นเดียวกัน ตามมาตรา 680 มาตรา 193/24 จึงบัญญัติไว้ให้เห็นชัดเจน ยิ่งขึ้นว่า การที่ลูกหนี้ขึ้นต้นสละประโยชน์แห่งอายุความนั้นย่อมไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ค้าประกัน

สิทธิของผู้ค้าประกันมีบัญญัติไว้ในมาตรา 694 ว่า “นอกจากข้อต่อสู้ ซึ่งผู้ค้าประกันมีต่อเจ้าหนี้ นั้นท่านว่าผู้ค้าประกันยังอาจยกข้อต่อสู้ทั้งหลายซึ่งลูกหนี้มีต่อเจ้าหนี้ขึ้นต่อสู้ได้ด้วย”

ถึงแม้ว่าลูกหนี้ขึ้นต้นสละประโยชน์แห่งอายุความแล้ว ผู้ค้าประกันก็ยังยกอายุความขึ้นอ้าง ปฏิเสธการชำระหนี้ได้เมื่อเจ้าหนี้ทวงถาม และยังคงยกอายุความขึ้นอ้างตัดฟ้องได้เมื่อเจ้าหนี้ฟ้องคดี ตามมาตรา 193/10 มาตรา 193/9 และมาตรา 193/29

ตัวอย่าง นายหม่าได้กู้ยืมเงินนายโหม่งไป 500,000 บาท ในสัญญาเงินกู้ได้เขียนเอาไว้ว่านายหม่าได้สละประโยชน์แห่งอายุความ โดยเงินที่นายหม่าได้กู้ยืมนายโหม่งไปนั้น นายหม่าจะทวงถามหรือฟ้องเรียกร้องเอาคืนเมื่อใดก็ได้ ถึงแม้จะล่วงเลยยาวนานเกินกว่า 10 ปีก็ตาม การสละประโยชน์แห่งอายุความของนายหม่าจึงถือว่าเป็นโมฆะ เพราะขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์มาตรา 193/24 และมาตรา 150 ประกอบ มาตรา 151

หากต่อมาภายหลังระยะเวลาได้ล่วงพ้นไปครบ 10 ปีแล้ว สิทธิในหนี้ของนายหม่ารายนี้ย่อมตกเป็นอันขาดอายุความ หากนายโหม่งทวงถาม หรือฟ้องร้องให้นายหม่าชำระหนี้ นายหม่าก็ยังสามารถยกประโยชน์ เรื่องอายุความขึ้นต่อสู้นายโหม่งได้โดยการปฏิเสธการชำระหนี้ดังกล่าว

6.6 ผลของการที่สิทธิเรียกร้องขาดอายุความ

สิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความนั้น ไม่ได้ถือว่าสิทธิเรียกร้องนั้นจะไปอาจคงอยู่ต่อไปได้ เพียงแต่ลูกหนี้มีสิทธิ ปฏิเสธไม่ชำระหนี้ได้ หรือถ้าลูกหนี้ชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้อง ซึ่งขาดอายุความแล้ว หรือลูกหนี้รับสภาพหนี้โดยทำ หลักฐานเป็นหนังสือ หรือโดยการให้ประกันลูกหนี้จะเรียกคืน หรือถอนคือไม่ได้เท่านั้นเอง ซึ่งตามประมวล กฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ได้บัญญัติถึงผลของการที่สิทธิเรียกร้องขาดอายุความในมาตรา 193/25 ถึงมาตรา 193/28 ดังนี้

6.6.1 ผลของการที่สิทธิเรียกร้องขาดอายุความย้อนหลังไปได้จนถึงวันที่เริ่มนับอายุความ

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 193/25 บัญญัติถึงกรณีที่ผลของการที่สิทธิเรียกร้อง ขาดอายุความย้อนหลังไปได้จนถึงวันที่เริ่มนับอายุความ ดังนี้

มาตรา 193/25 “เมื่ออายุความครบกำหนดแล้ว ให้มีผลย้อนหลังขึ้นไปถึงวันที่เริ่มนับอายุ ความ”

จากบทบัญญัติมาตรา 193/25 เป็นกรณีที่ลูกหนี้อ้างผลของการที่สิทธิเรียกร้องขาดอายุความ ย้อนหลังไปได้จนถึงวันที่เริ่มนับอายุความได้

ตัวอย่าง นายหม่าได้ให้นายโหม่งกู้ยืมเงินไป 500,000 บาท โดยมีการกำหนดชำระเงินคืน ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา เมื่อหนี้ถึงกำหนดแล้วนายโหม่งลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ อายุความในการฟ้องเรียก เงินกู้คืนมีกำหนดอายุความ 10 ปี นับแต่วันที่ครบกำหนดการชำระหนี้ ปรากฏว่านายหม่าไม่ได้ใช้สิทธิเรียกร้อง เรียกให้นายโหม่งชำระหนี้จนระยะเวลาล่วงเลยผ่านมาเป็นเวลา 10 ปี 11 เดือน นายหม่าจะมาเรียกให้นายโหม่ง ชำระหนี้ เช่นนี้นายโหม่งมีสิทธิปฏิเสธไม่ชำระหนี้ได้ เพราะถือว่าสิทธิเรียกร้องของนายหม่าได้ขาดอายุความแล้ว โดยนายโหม่งยังสามารถอ้างผลของการที่สิทธิเรียกร้องขาดอายุความย้อนหลังไปได้จนถึงวันที่เริ่มนับอายุความได้

6.6.2 สิทธิเรียกร้องในส่วนที่เป็นประธานขาดอายุความแล้ว สิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้ในส่วนที่เป็น อุปกรณ์ก็ขาดอายุความด้วย

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 193/26 บัญญัติถึงกรณีสิทธิเรียกร้องในส่วนที่เป็นประธานขาดอายุความแล้ว สิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้ในส่วนที่เป็นอุปกรณ์ก็ขาดอายุความด้วย ดังนี้

มาตรา 193/26 “เมื่อสิทธิเรียกร้องส่วนที่เป็นประธานขาดอายุความให้สิทธิ เรียกร้องส่วนที่เป็น
อุปกรณ์นั้นขาดอายุความด้วย แม้ว่าอายุความของสิทธิเรียกร้องส่วนที่เป็น อุปกรณ์นั้นจะยังไม่ครบกำหนดก็ตาม”

จากบทบัญญัติของมาตรา 193/26 เป็นกรณีสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้แยกออกเป็น 2 ส่วน คือ
ส่วนที่เป็นประธาน และส่วนที่เป็นอุปกรณ์

สิทธิเรียกร้องในส่วนที่เป็นอุปกรณ์ เป็นสิทธิที่ต้องอาศัยสิทธิเรียกร้องในส่วนที่เป็นประธาน
กล่าวคือ หากไม่มีหนี้ในส่วนที่เป็นประธาน หรือหนี้ประธานไม่สมบูรณ์ในส่วนที่เป็นหนี้อุปกรณ์ หรือส่วนที่เป็น
สิทธิเรียกร้องในส่วนอุปกรณ์ก็ไม่สมบูรณ์คู่กัน ดังนั้น เมื่อสิทธิเรียกร้องในส่วนที่เป็นประธานขาดอายุความ
ถึงแม้ว่าอายุความในส่วนที่เป็นอุปกรณ์จะยังไม่ขาดอายุความ กฎหมายให้ถือว่าสิทธิเรียกร้องในส่วนที่เป็นอุปกรณ์
ก็ต้องขาดอายุความตามไปด้วย เช่น การกู้ยืมเงินกันโดยมีดอกเบี้ย ไม่เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด แยกออกได้
เป็นสิทธิเรียกร้องให้ชำระเงินต้นซึ่งเป็นสิทธิเรียกร้องส่วนประธาน และสิทธิเรียกร้องให้ชำระดอกเบี้ยเป็นสิทธิ
เรียกร้องในส่วนอุปกรณ์

ตัวอย่าง นายหม่าขายสลากกินแบ่งให้นายโหน่งไปจำนวน 500,000 บาท โดยนายโหน่งบอกกับ
นายหม่าว่าจะนำเงินมาชำระคืนภายใน 10 วัน เมื่อครบกำหนด 10 วันนายโหน่งก็ไม่นำเงินค่าสลากกินแบ่งมา
ชำระตามสัญญา นายหม่าจึงมีหนังสือเรียกให้นายโหน่งชำระหนี้ค่าสลากจำนวน 500,000 บาท พร้อมทั้งดอกเบี้ย
ร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่นายโหน่งผิดนัดจนกว่านายโหน่งจะชำระหนี้ให้แก่ นายหม่า แต่นายโหน่งก็ยังไม่นำเงิน
มาชำระให้แก่ นายหม่า และนายหม่าก็ไม่ได้ใช้สิทธิเรียกร้องฟ้องให้นายโหน่งชำระหนี้จนเวลาล่วงเลยผ่านมา 3 ปี
นายหม่าจึงฟ้องให้นายโหน่งชำระหนี้ ค่าสลากกินแบ่งพร้อมทั้งดอกเบี้ย ดังนี้ นายโหน่งมีสิทธิปฏิเสธไม่ชำระหนี้
ได้ โดยอ้างสิทธิเรียกร้อง ขาดอายุความแล้ว เพราะสิทธิเรียกร้องเอาเงินค่าสลากกินแบ่งจะต้องใช้สิทธิภายใน
กำหนดอายุความ 2 ปี ถึงแม้ว่าในส่วนอายุความดอกเบี้ยจะมีอายุความ 5 ปีก็ตาม ในเมื่อหนี้ส่วนที่เป็นประธานคือ
ค่าสลากขาดอายุความ หนี้ในส่วนที่เป็นสิทธิเรียกร้องส่วนดอกเบี้ยก็ต้องขาดอายุความไปด้วย

6.6.3 สิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความไม่กระทบกระเทือนถึงเจ้าหนี้ผู้ทรงบุริมสิทธิเหนือ ทรัพย์สินที่ได้ ยึดไว้

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 193/27 บัญญัติถึงกรณีสิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความ
ไม่กระทบกระเทือนถึงเจ้าหนี้ผู้ทรงบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินที่ได้ยึดไว้ ดังนี้

มาตรา 193/27 “ผู้รับจำนอง ผู้รับจำนำ ผู้ทรงสิทธิยึดหน่วง หรือผู้ทรงบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สิน
ของลูกหนี้ อันตนได้ยึดถือไว้ยังคงมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนอง จำนำ หรือที่ได้อึดถือไว้ แม้ว่าสิทธิ
เรียกร้องส่วนที่เป็นประธานจะขาดอายุความแล้วก็ตาม แต่จะใช้สิทธินั้นบังคับให้ชำระดอกเบี้ยที่ค้างย้อนหลังเกิน
ห้าปีขึ้นไปไม่ได้”

กำหนดอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ บรรพ 1 ลักษณะ 6 เป็นกำหนดอายุ
ความฟ้องร้องบังคับตามสิทธิเรียกร้องเท่านั้น แต่สิทธิในจำนอง สิทธิในจำนำ สิทธิยึดหน่วงทรัพย์สิน และบุริมสิทธิ
เหนือทรัพย์สินอันตนได้ยึดถือไว้ มีลักษณะเป็นทรัพย์สินที่มีใช้สิทธิเรียกร้อง ดังนั้น กำหนดอายุความในการ

ฟ้องร้องบังคับคดีตามสิทธิเรียกร้องจึงไม่มีผลกระทบต่อหนี้ถึงทรัพย์สินดังกล่าว ดังนั้น ถึงแม้ว่าสิทธิเรียกร้องจะขาดอายุความแล้ว เจ้าหนี้ผู้รับจำนอง เจ้าหนี้ผู้รับจำนำ เจ้าหนี้ผู้ทรงสิทธิยึดหน่วง หรือเจ้าหนี้ผู้มีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินอันตนได้ยึดถือไว้ก็ยังคงใช้สิทธิบังคับจากทรัพย์สินที่จำนอง จำนำ หรือยึดถือไว้นั้นได้ตามมาตรา 193/27 ตอนต้น แต่สิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ในอันที่จะเรียกเอาดอกเบี้ยจากลูกหนี้เป็นสิทธิเรียกร้องจึงอยู่ในบังคับแห่งกำหนดอายุความฟ้องร้องบังคับคดีตามสิทธิเรียกร้องมาตรา 193/33 (1) กำหนดอายุความเอาไว้ 5 ปี ซึ่งมาตรา 193/27 ตอนท้าย ได้บัญญัติให้เห็นชัดยิ่งขึ้นว่า ถ้าเจ้าหนี้ใช้สิทธิบังคับจากทรัพย์สินที่จำนอง จำนำ หรือยึดถือไว้นั้น ห้ามมิให้เจ้าหนี้คิดเอาดอกเบี้ยที่ค้างกว่า 5 ปีขึ้นไป⁸

ตัวอย่าง นายหม่ากู้เงินนายโหน่งไป 500,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี โดยนายหม่าได้เอาที่ดินมาจำนองประกันการชำระหนี้ไว้ด้วย ปรากฏว่านายหม่าไม่นำเงินมาชำระคืนให้แก่นายโหน่งเลยทั้งเงินต้น และดอกเบี้ย จนระยะเวลาล่วงเลยครบกำหนด 10 ปี สิทธิเรียกร้องในหนี้รายนี้ของนายโหน่งจึงขาดอายุความ ดังนั้น ถึงแม้สิทธิเรียกร้องของนายโหน่งในหนี้เงินกู้จะขาดอายุความไปแล้ว นายโหน่งก็ยังฟ้องร้องบังคับจำนองเอาเงินมาชำระเงินต้นที่นายหม่ากู้ไปได้ทั้งหมด แต่ในส่วนของดอกเบี้ยนายโหน่งไม่อาจเรียกดอกเบี้ยส่วนที่ค้างส่งมาแล้ว 5 ปีได้ คือ นายโหน่งเรียกดอกเบี้ยได้แต่เพียงส่วนที่ไม่เกิน 5 ปีได้เท่านั้น

6.6.4 อายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องไม่มีผลทำให้สิทธิเรียกร้องระงับหรือสิ้นไป

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 193/28 บัญญัติถึงกรณีอายุความใน การใช้สิทธิเรียกร้องไม่มีผลทำให้สิทธิเรียกร้องระงับหรือสิ้นไป ดังนี้

มาตรา 193/28 “การชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้อง ซึ่งขาดอายุความแล้วนั้นไม่ว่ามากน้อยเพียงใด จะเรียกคืนไม่ได้ แม้ว่าผู้ชำระหนี้จะไม่รู้ว่าสิทธิเรียกร้องขาดอายุความแล้วก็ตาม

บทบัญญัติในวรรคหนึ่ง ให้ใช้บังคับแก่การที่ลูกหนี้รับสภาพความรับผิดชอบ โดยมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือโดยการให้ประกันด้วย แต่จะอ้างความข้อนี้ขึ้นเป็นโทษแก่ผู้ค้าประกันเดิมไม่ได้”

จากบทบัญญัติในมาตรา 193/28 เป็นกรณีที่เจ้าหนี้ไม่ใช้สิทธิเรียกร้องภายในเวลาที่กำหนดไว้ หรือที่เรียกว่าสิทธิเรียกร้องขาดอายุความนั้น ไม่เป็นเหตุทำให้สิทธิเรียกร้องระงับ หรือสิ้นไปแต่อย่างใด

บทบัญญัติในมาตรา 193/28 วรรคแรกเป็นการให้ใช้บังคับแก่การที่ลูกหนี้รับสภาพความรับผิดชอบ โดยมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือโดยการให้ประกันด้วย แต่จะอ้างความข้อนี้ขึ้นเป็นโทษแก่ผู้ค้าประกันเดิมไม่ได้ กล่าวคือ หนี้ที่ขาดอายุความนั้นหนี้ยังคงมีอยู่ไม่ระงับสิ้นไปแต่อย่างใด ดังนั้น ลูกหนี้ที่ชำระหนี้ไปเมื่อหนี้ขาดอายุความแล้วกฎหมายจึงบัญญัติว่าจะเรียกคืนไม่ได้ ตามมาตรา 193/28 วรรคแรก

อนึ่ง ถ้าลูกหนี้รับสภาพความรับผิดชอบโดยมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือโดยการให้ประกันสำหรับหนี้ ตามสิทธิเรียกร้องซึ่งขาดอายุความแล้วก็เรียกคืนไม่ได้ตามมาตรา 193/28 วรรคสอง และถึงแม้สิทธิเรียกร้องขาดอายุความแล้ว ผู้รับจำนอง ผู้ร้องจำนำ ผู้ทรงสิทธิยึดหน่วง หรือเจ้าหนี้ผู้ทรงบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ ก็ยังใช้สิทธิบังคับจากทรัพย์สินนั้นได้ตามมาตรา 193/27

ตัวอย่าง นายหม่ากู้เงินนายโหน่งไป 500,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี ปรากฏว่านายหม่าไม่นำเงินมาชำระคืนให้แก่นายโหน่งเลยทั้งเงินต้น และดอกเบี้ยจนระยะเวลาล่วงเลยครบกำหนด 10 ปี สิทธิเรียกร้องในหนี้รายนี้ของนายโหน่งจึงขาดอายุความ ดังนั้น หากต่อมานายหม่า นำเงิน 100,000 บาท พร้อม

⁸ เสนีย์ ปราโมช. (2520). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้เล่ม 1 ภาค 1-2 พุทธศักราช 2478 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2505. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ. หน้า 346.

ดอกเบีย้ทั้งหมดมาชำระคืนให้แก่นายโห่ง โดยที่นายห่ม่าไม่รู้ว่ สิทธิเรียกร้องขาดอายุความแล้ว นายห่ม่าจะไม่สามารถเรียกคืนจากนายโห่งได้ แม้นายห่ม่าจะอ้างว่ตนไม่รู้ก็ตาม บทบัญญัติมาตรา 193/28 ให้ใช้ตลอดจนถึงกรณีทีลู่ทหนี่รับสภาพความรับผิดชอบโดยมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือโดยการให้ประกันด้วย

6.7 กำหนดระยะเวลาทีมีใช่อายุความ

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 193/29 บัญญัติถึงกรณีกำหนดระยะเวลาทีมีใช่อายุความ ดังนี้

มาตรา 193/29 “เมื่อไม่ได้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ศาลจะอ้างเอาอายุความมาเป็นเหตุยกฟ้องไม่ได้”

จากบทบัญญัติมาตรา 193/29 นอกจากระยะเวลาในการใช้สิทธิเรียกร้อง ซึ่งเรียกว่ อายุความแล้ว กฎหมายยังได้บัญญัติถึงกำหนดระยะเวลาอย่างอื่น ซึ่งในเมื่อกำหนดระยะเวลาอย่างอื่นนั้นมิใช่อายุความก็จะนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ บรรพ 1 ลักษณะ 6 ว่ด้วยอายุความไปใช้บังคับไม่ได้ เมื่อนำเอามาตรา 193/29 ดังกล่าวนี้ไปใช้บังคับไม่ได้จึงมีผลว่ในกรณีทีเป็นกำหนดระยะเวลาทีมีใช่อายุความหากเกินกำหนดระยะเวลาดังกล่าวนั้นแล้วถึงแม้คู่ความมิได้ยกข้อเกินกำหนดระยะเวลาขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ศาลก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง⁹

กำหนดระยะเวลาทีมีใช่อายุความนี้ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยชี้ขาดไว้หลายเรื่อง เช่น กำหนดระยะเวลาฟ้องคดีเพื่อเอาคืนซึ่งการครอบครองตามมาตรา 1375 มิใช่อายุความ

คำพิพากษาฎีกาที 114/2491 กำหนดระยะเวลายื่นคำขอดำเนินคดีแทนคู่ความผู้มรณะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ตามมาตรา 42 มิใช่อายุความ

6.8 กำหนดอายุความ

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ได้บัญญัติเรื่องกำหนดอายุความไว้ใน มาตรา 193/30 ถึง มาตรา 193/35 สามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

6.8.1 กำหนดอายุความโดยทั่วไป

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 193/30 บัญญัติถึงกรณีกำหนดอายุ ความโดยทั่วไป ดังนี้

มาตรา 193/30 “อายุความนั้น ถ้าประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นมิได้ บัญญัติไว้ โดยเฉพาะให้มีกำหนดสิบปี”

จากบทบัญญัติมาตรา 193/30 หมายความว่า ถ้าในประมวลกฎหมายแพ่ง และ พหณิश्य์ หรือกฎหมายอื่นมิได้กำหนดเรื่องอายุความไว้โดยเฉพาะก็ให้บังคับตามกำหนดอายุความทั่วไป ในมาตรา 193/30 นี้ คือ ต้องบังคับตามสิทธิเรียกร้องเสียภายใน 10 ปี ดังนั้น เมื่อไม่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะเป็นประการอื่นอายุความมีกำหนด 10 ปี

6.8.2 กำหนดอายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องเฉพาะเรื่อง 10 ปี

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 193/31 บัญญัติถึงกรณีกำหนดอายุ ความสำหรับสิทธิเรียกร้องเฉพาะเรื่อง 10 ปี ดังนี้

⁹ พวงผกา บุญโสภณ และคณะ. เสริมเติม. หน้า 202.

มาตรา 193/31 “สิทธิเรียกร้องของรัฐที่จะเรียกเอาค่าภาษีอากรให้มีกำหนดอายุความสิบปี ส่วนสิทธิเรียกร้องของรัฐที่จะเรียกเอาหนี้เป็นอย่างอื่นให้บังคับตามบทบัญญัติในลักษณะนี้”

สิทธิเรียกร้องของรัฐที่จะเรียกเอาค่าภาษีอากร ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 193/31 คือ อายุความมีกำหนด 10 ปี สำหรับสิทธิเรียกร้องของรัฐที่จะเรียกเอาค่าภาษีอากรของรัฐบาลที่จะเรียกเอาค่าภาษีอากรต่างๆ จากประชาชน เช่น ภาษีเงินได้ ภาษีการค้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม มีกำหนดอายุความ 10 ปี ส่วนสิทธิเรียกร้องของรัฐที่จะเรียกเอาหนี้เป็นอย่างอื่นให้บังคับตามบทบัญญัติบรรพ 1 ลักษณะ 6 ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1401-1402/2515 อายุความเรียกร้องให้ชำระภาษีเงินได้ เริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้เสียภาษีมีหน้าที่ต้องยื่นรายการ และชำระค่าภาษี ถ้ามิได้ใช้สิทธิเรียกร้องให้ชำระภายใน 10 ปี ก็ขาดอายุความ

6.8.3 กำหนดอายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องเฉพาะเรื่อง 10 ปี

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 193/32 บัญญัติถึงกรณีกำหนดอายุ ความสำหรับสิทธิเรียกร้องเฉพาะเรื่อง 10 ปี ดังนี้

มาตรา 193/32 “สิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้นโดยคำพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุด หรือ โดยสัญญาประนีประนอมยอมความให้มีกำหนดอายุความสิบปี ทั้งนี้ไม่ว่าสิทธิเรียกร้องเดิมจะมีกำหนดอายุความเท่าใด”

จากบทบัญญัติมาตรา 193/32 เป็นกรณีสิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้นโดยคำพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุด หรือโดยสัญญาประนีประนอมยอมความ โดยไม่คำนึงว่าเดิมสิทธิเรียกร้องจะมีอายุความเท่าใด ไม่ว่าสิทธิเรียกร้องซึ่งเดิมจะมีกำหนดอายุความเท่าใดก็ตาม หากต่อมาในภายหลัง มีการฟ้องคดีตามสิทธิเรียกร้องนั้นแล้วศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้บังคับตามสิทธิเรียกร้องนั้น หรือคู่กรณีตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันให้บังคับตามสิทธิเรียกร้องนั้น ดังนี้ มาตรา 193/32 บัญญัติให้สิทธิเรียกร้องดังที่ได้กล่าวมามีกำหนดอายุความ 10 ปี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 679/2514 (ประชุมใหญ่) โจทก์จำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน ว่าจะให้โจทก์มีสิทธิเก็บกินในที่ดินของจำเลยยอมเป็นการทำนิติกรรมที่ก่อให้เกิดบุคคลสิทธิแก่โจทก์ในอันที่จะเรียกร้องให้จำเลยไปจดทะเบียนสิทธิเก็บกินให้เป็นทรัพย์สินอันบริบูรณ์ตามกฎหมายได้ตราบเท่าที่จำเลยยังมีได้ โอนที่ดินให้แก่บุคคลอื่น และสิทธิเรียกร้องอันตั้งหลักฐานขึ้นโดยประนีประนอมยอมความเช่นนี้ มีกำหนดอายุความ 10 ปี

6.8.4 กำหนดอายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องเฉพาะเรื่อง 5 ปี

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 193/33 บัญญัติถึงกรณีกำหนดอายุ ความสำหรับสิทธิเรียกร้องเฉพาะเรื่อง 5 ปี ดังนี้

มาตรา 193/33 “สิทธิเรียกร้องดังต่อไปนี้ให้มีกำหนดอายุความห้าปี

(1) ดอกเบี้ยค้างชำระ
(2) เงินที่ต้องชำระเพื่อผ่อนทุนคืนเป็นงวด ๆ
(3) ค่าเช่าทรัพย์สินค้างชำระ เว้นแต่ค่าเช่าสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 193/34 (6)
(4) เงินค้างจ่ายคือ เงินเดือน เงินปี เงินบำนาญ ค่าอุปการะเลี้ยงดู และเงินอื่นๆ ในลักษณะทำนองเดียวกับที่มีการกำหนดจ่ายเป็นระยะเวลา

(5) สิทธิเรียกร้องตามมาตรา 193/34 (1) (2) และ (5) ที่ไม่อยู่ในบังคับอายุความสองปี”

จากบทบัญญัติของกฎหมายมาตรา 193/33 อายุความมีกำหนด 5 ปี สำหรับสิทธิเรียกร้อง ซึ่งเป็นสิทธิเรียกร้องที่เป็นเงิน และมีกำหนดเวลาการจ่ายแน่นอน อันได้แก่ดอกเบี้ยค้างชำระ หรือเงินที่ต้องชำระเพื่อผ่อนทุนคืนเป็นงวดๆ หรือค่าเช่าทรัพย์สินค้างชำระ เว้นแต่ค่าเช่าสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 193/34 (6) หรือเงินค้างจ่ายคือ เงินเดือน เงินปี เงินบำนาญ ค่าอุปการะเลี้ยงดู และเงินอื่นๆ ในลักษณะทำนองเดียวกับที่มีการกำหนดจ่ายเป็นระยะเวลา หรือสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 193/34 (1) (2) และ (5) ที่ไม่อยู่ในบังคับอายุความ 2 ปี ให้มีอายุความตามกฎหมาย 5 ปี

6.8.5 กำหนดอายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องเฉพาะเรื่อง 2 ปี

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 193/34 บัญญัติถึงกรณีกำหนดอายุ ความสำหรับสิทธิเรียกร้องเฉพาะเรื่อง 2 ปี ดังนี้

มาตรา 193/34 “สิทธิเรียกร้องดังต่อไปนี้ ให้มีกำหนดอายุความสองปี

(1) ผู้ประกอบการค้า หรืออุตสาหกรรม ผู้ประกอบหัตถกรรม ผู้ประกอบศิลปอุตสาหกรรม หรือช่างฝีมือ เรียกเอาค่าของที่ได้ส่งมอบ ค่าการทำงานที่ได้ทำ หรือค่าดูแลกิจการ ของผู้อื่น รวมทั้งเงินที่ได้ออกตรงไป เว้นแต่เป็นการที่ได้ทำเพื่อกิจการของฝ่ายลูกหนี้นั่นเอง

(2) ผู้ประกอบเกษตรกรรม หรือการป่าไม้ เรียกเอาค่าของที่ได้ส่งมอบอันเป็นผลผลิตทางเกษตร หรือป่าไม้ เฉพาะที่ใช้สอยในบ้านเรือนของฝ่ายลูกหนี้นั่นเอง

(3) ผู้ขนส่งคนโดยสาร หรือสิ่งของ หรือผู้รับส่งข่าวสารเรียกเอาค่าโดยสาร ค่าระวาง ค่าเช่า ค่าธรรมเนียม รวมทั้งเงินที่ได้ออกตรงไป

(4) ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรม หรือห้องพัก ผู้ประกอบธุรกิจในการจำหน่าย อาหาร และเครื่องดื่ม หรือผู้ประกอบธุรกิจสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการเรียกเอาค่าที่พัก อาหาร หรือเครื่องดื่ม ค่าบริการ หรือค่าการทำงานที่ได้ทำให้แก่ผู้มาพัก หรือใช้บริการ รวมทั้ง เงินที่ได้ออกตรงไป

(5) ผู้ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือสลากที่คล้ายคลึงกัน เรียกเอาค่าขายสลาก เว้นแต่เป็นการขายเพื่อการขายต่อ

(6) ผู้ประกอบธุรกิจในการให้เช่าสังหาริมทรัพย์ เรียกเอาค่าเช่า

(7) บุคคลซึ่งมิได้เข้าอยู่ในประเภทที่ระบุไว้ใน (1) แต่เป็นผู้ประกอบธุรกิจในการดูแลกิจการของผู้อื่น หรือรับทำงานการต่าง ๆ เรียกเอาสินจ้างอันจะพึงได้รับในการนั้นรวมทั้งเงินที่ได้ออกตรงไป

(8) ลูกจ้างซึ่งรับใช้การงานส่วนบุคคล เรียกเอาค่าจ้าง หรือสินจ้างอย่างอื่น เพื่อการงานที่ทำรวมทั้งเงินที่ได้ออกตรงไป หรือนายจ้างเรียกเอาคืนซึ่งเงินเช่นว่านั้นที่ตนได้จ่ายล่วงหน้าไป

(9) ลูกจ้างไม่ว่าจะเป็นลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว หรือลูกจ้าง รายวัน รวมทั้งผู้ฝึกหัดงาน เรียกเอาค่าจ้าง หรือสินจ้างอย่างอื่น รวมทั้งเงินที่ได้ออกตรงไป หรือนายจ้างเรียกเอาคืนซึ่งเงินเช่นว่านั้นที่ตนได้จ่ายล่วงหน้าไป

(10) ครูสอนผู้ฝึกหัดงาน เรียกเอาค่าฝึกสอน และค่าใช้จ่ายอย่างอื่นตามที่ได้ตกลงกันไว้ รวมทั้งเงินที่ได้ออกตรงไป

(11) เจ้าของสถานศึกษา หรือสถานพยาบาล เรียกเอาค่าธรรมเนียม การเรียน และค่าธรรมเนียมอื่นๆ หรือค่ารักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายอย่างอื่น รวมทั้งเงินที่ได้ออกตรงไป

(12) ผู้รับคนไว้เพื่อการบำรุงเลี้ยงดู หรือฝึกสอน เรียกเอาค่าการทำงานที่ทำให้ รวมทั้งเงิน
ที่ได้ออกตรงไป

(13) ผู้รับเลี้ยง หรือฝึกสอนสัตว์ เรียกเอาค่าการทำงานที่ทำให้รวมทั้งเงินที่ได้ออกตรง
ไป

(14) ครู หรืออาจารย์ เรียกเอาค่าสอน

(15) ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ทันตกรรม การพยาบาล การผดุงครรภ์ ผู้ประกอบการ
บำบัดโรคสัตว์ หรือผู้ประกอบการโรคศิลปะ สาขาอื่น เรียกเอาค่าการทำงานที่ทำให้ รวมทั้งเงินที่ได้ออกตรงไป

(16) ทนายความ หรือผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย รวมทั้งพยานผู้เชี่ยวชาญ เรียกเอา
ค่าการทำงานที่ทำให้ รวมทั้งเงินที่ได้ออกตรงไป หรือคู่ความเรียกเอาคืนซึ่งเงินเช่นว่านั้นที่ตนได้จ่ายล่วงหน้าไป

(17) ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรม สถาปัตยกรรม ผู้สอบบัญชี หรือ ผู้ประกอบวิชาชีพ
อิสระอื่น เรียกเอาค่าการทำงานที่ทำให้ รวมทั้งเงินที่ได้ออกตรงไป หรือผู้ว่าจ้างให้ ประกอบการงานดังกล่าว เรียก
เอาคืนซึ่งเงินเช่นว่านั้นที่ตนได้จ่ายล่วงหน้าไป”

จากบทบัญญัติมาตรา 193/34 (1) ถึง (17) กำหนดให้อายุความมีกำหนด 2 ปี สำหรับสิทธิ
เรียกร้องเฉพาะเรื่อง

6.8.6 กำหนดอายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องเฉพาะเรื่อง 2 ปี

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 193/35 บัญญัติถึงกรณีกำหนดอายุ ความสำหรับ
สิทธิเรียกร้องเฉพาะเรื่อง 2 ปี ดังนี้

มาตรา 193/35 “ภายใต้บังคับ มาตรา 193/27 สิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้นจากการที่ ลูกหนี้รับ
สภาพความรับผิดโดยมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือโดยการให้ประกันตามมาตรา 193/28 วรรคสอง ให้มีกำหนดอายุ
ความสองปีนับแต่วันที่ได้รับสภาพความรับผิด หรือให้ประกัน”

จากบทบัญญัติมาตรา 193/35 กำหนดให้อายุความมีกำหนด 2 ปี สำหรับสิทธิ เรียกร้องเฉพาะเรื่อง
ที่เกิดขึ้นจากการที่ลูกหนี้รับสภาพความรับผิดโดยมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือโดยการให้ประกันตาม มาตรา 193/28
วรรคสองโดยให้เริ่มนับแต่วันที่ได้รับสภาพความรับผิด หรือให้ประกัน

ตัวอย่าง นายหม่ากู้เงินนายโหม่งไป 500,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี ปรากฏว่านายหม่า
ไม่นำเงินมาชำระคืนให้แก่นายโหม่งเลยทั้งเงินต้น และดอกเบี้ย จนระยะเวลาล่วงเลยครบกำหนด 10 ปี สิทธิเรียกร้องใน
หนี้รายนี้ของนายโหม่งจึงขาดอายุความ ดังนั้น หากต่อมานายหม่า ทำหนังสือรับสภาพหนี้ว่าเป็นหนี้แก่นายโหม่งอยู่จริง
ให้แก่นายโหม่งเอาไว้ หรือโดยที่นายหม่า นำบ้าน และที่ดินมาจำนองไว้กับนายโหม่งทั้งที่สิทธิเรียกร้องขาดอายุความแล้ว
ดังนี้ นายหม่าจะต้องผูกพันการเป็นลูกหนี้ต่อนายโหม่งใหม่ โดยให้เริ่มนับแต่วันที่ได้รับสภาพความรับผิด หรือให้ประกัน
มีกำหนดระยะเวลา 2 ปี หากภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี นายโหม่งจะฟ้องเรียกให้นายหม่าชำระหนี้ หรือบังคับจำนอง
บ้านนายโหม่งก็สามารถกระทำได้